

en een hedendaags alternatief voor het werk van Van Vloten. Interessant is de ordening in zes grote groepen, van bakerrijmen en -liedjes tot versjes over de feesten van het jaar, die hij verder opsplijt in thema's als geboorte, tanden wisselen, seizoenen, dieren en bikkelen. Deze indeling heeft als voordeel dat meteen duidelijk wordt waar de rijmen voor dienen. Soms beschrijft De Vries ook de bewegingen die bij de rijmen horen, zoals bij 'Mag ik een trapje hoger gaan'. Dat had vaker gekund, bijvoorbeeld bij de knierijversjes.

Vanzelfsprekend is elke selectie persoonlijk. Ik miste onder meer een aftelrijm als 'Onder de piano lag een ei' of een luimig versje als 'Daar was een vrouw die niet kon kakken'. Anderzijds moet gezegd worden dat De Vries een erg rijke verzameling samenstelde uit zowel Nederlandse als Vlaamse bronnen, met oog voor de grote diversiteit aan onderwerpen. Het mooiste zou zijn als deze verzameling net als die van Van Vloten uitgevers zou stimuleren tot nieuwe uitgaven voor ouders en kinderen. Op die manier zouden de rijmen verder kunnen leven als onderdeel van het koesterende contact tussen jong en oud.

Jan Van Coillie
KU Leuven

Matthias Velle, Hans Vandevoorde, Els Van Damme & Yves T'Sjoen (red.), *Gust Gils in zijn experiment*. Gent (Academia Press) 2015, 278 bladzijden, ISBN 9789038224763, Euro 34,99

In hun inleiding bij *Gust Gils in zijn experiment* typeren Hans Vandevoorde en Matthias Velle het oeuvre van Gils als 'integraal', een term die wijst op 'een geheime wens van Gils om alle media en genres te verenigen en daarmee zijn zo wezenlijke discontinuïteit op te heffen' (p. 13). Aan de samenstelling van deze bundel lijkt een soortgelijk verlangen naar het 'integrale' ten grondslag te hebben gelegen. Naast een reeks academische artikelen, die zeer diverse facetten van Gils' werk belichten, presenteren de samenstellers in dit boek twee onuitgegeven lezingen van Gils en twee katernen illustraties van teksten en objecten uit Gils' nalatenschap. Net zoals de auteur zelf 'in zijn experiment' stond – volgens de titel van het boek – nestelt ook deze bundel zich behaaglijk in Gils' experiment. Het resultaat is een genereuze vlootschouw van een veelzijdig kunstenaarschap, die dit relatief onbekende oeuvre evenzeer lijkt te willen presenteren als bestuderen.

De Vlaming Gust Gils heeft de literatuurgeschiedenis vooral gehaald als experimentele dichter en prozaschrijver, en als redacteur van het tijdschrift *Gard Sivik*, maar hij hield zich ook bezig met beeldende kunst, theater, televisie en muziek. Het belang van beeldende kunst in het oeuvre van Gils wordt uitvoerig besproken

door Tom van Imschoot, die in het archief Gust Gils in het Letterenhuis tal van wonderlijke tekeningen, collages en andere curiositeiten aantrof. Hij verdedigt de gewaagde stelling dat Gils' 'absurde conceptualisme' zijn voedingsbodem vond in 'de levenslange relatie die Gils met de beeldende kunst had' (98). In het archief vond Van Imschoot bovendien fysieke restanten van Gils' 'Museum voor Kleine Kurioziteiten', dat tot dan in de eerste plaats een papieren project leek. Kurt Vanhoutte en Matthias Velle belichten Gils' theaterwerk, een ander aspect van zijn kunstenaarschap dat vooralsnog weinig aandacht kreeg. Daarbij focussen ze op de verschillende versies en bewerkingen van het stuk *Muizen*, dat in 1960 in première ging.

Gils' literaire werk wordt vooral comparatistisch behandeld, in relatie tot het werk van tijdgenoten. Bart Vervaeck en Linde de Potter doen dit (om onduidelijke redenen) aan de hand van hetzelfde boek: Gils' prozabundel *Berichten om bestwil* (1969), die ze vergelijken met respectievelijk *Als de nachtegaal toeslaat* (1969) van Marcel Wauters en Hugo Claus' *Natuurgetrouwer* (1969). Vervaeck nuanceert op basis van zijn analyse het traditionele beeld dat in de literatuurgeschiedenis bestaat van de tijdschriften *Tijd en mens* (waarvan Wauters redacteur was) en *Gard Sivik*. Anders dan dit beeld suggereert, bevat het proza van Gils een duidelijkere moraal en steunt zijn experiment minder op woordspel en talige ontregeling dan dat van Wauters. Gils' proza, aldus Vervaeck, valt veeleer op door een ontregeling van de logica dan door verregaande formele experimenten.

Uit de vergelijking met het boek van Claus trekt De Potter een soortgelijke conclusie. Beide auteurs spelen met groteske en parodistische herschrijvingen van diverse genres, maar Gils ondermijnt deze genres in de eerste plaats op het vlak van de inhoudelijke leesverwachtingen, terwijl Claus de geparodieerde genres ook structureel aantast. Als lezer moet je een beetje op zoek naar de raakvlakken tussen beide analyses, maar die blijken er dus wel te zijn.

Twee artikelen situeren Gust Gils aan de hand van literaire vriendschappen. Jan Gielkens bespreekt Gils' correspondentie met Willem Frederik Hermans, Dirk de Geest en Liesbeth Plateau belichten de vriendschap met René Gysen. Deze laatste bijdrage gaat gedetailleerd in op de weinige beschouwingen die beide auteurs wijdde aan elkaars werk. Behalve kritische reflecties ontwaren De Geest en Plateau in deze stukken bovenal de poëtische opvattingen en retorische strategieën die Gils en Gysen ook in hun literaire werk inzetten.

In deze reeks vergelijkende artikelen is de bijdrage van Elke Depreter over de receptie van De Sade in Vlaanderen enigszins atypisch. Enerzijds vergelijkt Depreter Gils' uitspraken over het belang van De Sade met de opvattingen van Jan Walravens en René Gysen. Anderzijds – omdat Gils nauwelijks iets over de markies geschreven heeft – buigt ze zich over erotiek en zwarte humor in Gils' poëzie, waarin ze expliciete verwijzingen naar De Sade aantreft. Het resultaat is een rijk

gedocumenteerd artikel, waarin ook het aandeel van het surrealisme in de doorwerking van De Sade aandacht krijgt. Het is bovendien het enige artikel – op een uitweiding in de inleiding na – waarin Gils' poëzie in detail behandeld wordt. Sofie Royeaerd focust in haar bijdrage over geluidspoëzie immers op Gils' poëtische opvattingen, die ze naast die van Simon Vinkenoog legt. Beide dichters zien in de moderne poëzie, al dan niet in gesproken vorm, het vermogen om het bewustzijn van de lezer (en de luisteraar) te beïnvloeden en diens creativiteit te stimuleren.

Royeaerd put in haar beschouwing uit de twee lezingen die Els Van Damme en Yves T'Sjoen voor dit boek hebben geëditeerd. De lezing 'Poëzie vandaag', uitgesproken in 1969, lijkt me een belangrijk poëticaal document en is wat mij betreft het hoogtepunt van de bundel. Interessant is met name Gils' uiteenzetting over de impact van de veranderende mediale context op de moderne poëzie (een dimensie van Gils' poëtica die Vervaeck ook in diens proza signaleert).

En zo zal iedereen op vondsten stuiten in dit boek, dat zich laat lezen als een catalogus bij een erg prikkelende imaginaire tentoonstelling. Vernieuwend is *Gust Gils in zijn experiment* vooral waar de auteurs aan de hand van de nalatenschap het multimediale karakter van Gils' oeuvre ('post-mediaal' aldus Van Imschoot) voor het voetlicht brengen. Een dwingende samenhang heb ik in de bundel niet gevonden en soms oogt de gekozen invalshoek wat ongemotiveerd. Een kniesoor die daarom treurt: voor de studie van de Vlaamse experimentele literatuur – waarin het werk van Gust Gils vooralsnog onderbelicht is gebleven – is dit een zeer belangrijke publicatie.

Sven Vitse
Universiteit Utrecht